

Državni izpitni center

M 1 8 2 2 0 2 1 4

SESSIONE AUTUNNALE

SLOVENO COME LINGUA SECONDA

INDICAZIONI PER LA VALUTAZIONE

Mercoledì, 29 agosto 2018

MATURITÀ GENERALE

IZPITNA POLA 1**Splošna navodila**

- Kadar kandidat dopolnjuje poved, mora biti odgovor vsebinsko, slovnično in pravopisno pravilen.
- Pri nalogah, pri katerih mora kandidat podčrtati, prečrktati ali obkrožiti odgovor, upoštevamo pravilnost odgovora, tudi če je oznaka drugačna.
- Za odgovore ali rešitve, zapisane v povedih, lahko kandidat dobi točko za jezikovno pravilnost le, če je poved pomensko ustrezna.

A) Bralno razumevanje

Naloga	Točke	Rešitev	Še sprejemljiva rešitev	Dodatatna navodila
1	3	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Mladina ◆ Staš Zgonik ◆ intervjuvanec ◆ vplivu informacijske tehnologije na možgane ◆ tematski intervju 		3 za 5 pravilnih rešitev 2 za 4 pravilne rešitve 1 za 3, 2 pravilni rešitvi
Skupaj	3			

Naloga	Točke	Rešitev	Še sprejemljiva rešitev	Dodatatna navodila
2	1	<ul style="list-style-type: none"> ◆ (Iz) fotografije (nebesednih delov) in besedila ob njem (podnapisa, drobnega tiska). 		
Skupaj	1			

Naloga	Točke	Rešitev	Še sprejemljiva rešitev	Dodatatna navodila
3	2	Po smislu, na primer: <ul style="list-style-type: none"> ◆ Ob izidu prevoda knjige Digitalna demanca se je novinar pogovarjal z dr. Pritoškom, ker je velik strokovnjak, neurolog in poznavaalec obravnavane tematike (ker je predstojnik katedre za neurologijo). 		1 za pomensko ustreznost povedi 1 za jezikovno pravilnost povedi (za zapis brez napake ali z eno napako)
Skupaj	2			

Naloga	Točke	Rešitev	Še sprejemljiva rešitev	Dodatačna navodila
4	3	Po smislu, na primer <u>eden</u> od: ◆ Knjigo (ozioroma način pisanja) sprejema s pomislekom (zadržkom, ni navdušen), ker ni znanstvena in temelji na anekdotičnih opisih/mnenijih/anketah/nepovezanih študijah in skepih. Njenega avtorja pa ne zvraca, še vedno ga spoštuje kot uglednega znanstvenika. ◆ Dr. Pertošek zelo ceni avtorja knjige Digitalna demenza, ki je ugleden znanstvenik z univerze v Ulmu. Teze, kijih avtor v knjigi navaja, so vredne razmislka, čeprav niso znanstveno utemeljene.		2 za pomensko ustreznost obeh odgovorov 1 za jezikovno pravilnost povedi (za zapis brez napake ali z eno napako)
Skupaj	3			

Naloga	Točke	Rešitev	Še sprejemljiva rešitev	Dodatačna navodila
5	1	Po smislu, na primer, <u>eden</u> od: ◆ (Ne, ker) je vse odvisno od tega, kako ljudje tehnologijo uporabljajo. ◆ (Ne, ker) vsaka tehnološka novost ljudi bega samo zato, ker je neznana, kar se je v zgodovini večkrat pokazalo.	(Ne, Ker) je za pogubne učinke sodobne tehnologije odgovoren človek/družba.	
Skupaj	1			

Naloga	Točke	Rešitev	Še sprejemljiva rešitev	Dodatačna navodila
6	2	Po smislu, na primer, <u>eden</u> od: ◆ V sodobnem svetu je potrieno vsaka generacija bolj inteligentna (po 3 točke višji inteligenčni kvocient), a je vprašanje, če je človeštvo zato bolj modro. ◆ Po mnenju dr. Pertoška uvajanje novih tehnologij vsekakor zahteva neko mero previdnosti, a ne glede na to, ima vsaka generacija povprečno za tri točke višji inteligenčni kvocient, vendar se sprašuje, ali je človeštvo tudi bolj modro.		1 za pomensko ustreznost povedi 1 za jezikovno pravilnost povedi (za zapis brez napake ali z eno napako)
Skupaj	2			

Naloga	Točke	Rešitev	Še sprejemljiva rešitev	Dodatačna navodila
7	1	◆ delovni spomin		
Skupaj	1			

Naloga	Točke	Rešitev	Še sprejemljiva rešitev	Dodatatna navodila
8	2	Po smislu, na primer, eden od: ◆ Ker so informacije s pomočjo interneta vedno dostopne, (ni več potrebeno pomniti veliko dejstev/podatkov,) postaja vse bolj pomembna sposobnost iskanja podatkov in prilagajanja. ◆ Ker so podatki (dejstva) shranjeni v oblaku (Internetu), so vedno dostopni. Razvijati moramo sposobnost iskanja podatkov, povezovanja, interpretiranja in sposobnost prilagajanja.		1 za pomensko ustreznost povedi 1 za jezikovno pravilnost povedi (za zapis brez napake ali z eno napako)
Skupaj	2			

Naloga	Točke	Rešitev	Še sprejemljiva rešitev	Dodatatna navodila
9	2	Po smislu, na primer, eden od: ◆ Odvisno od namena; če je cilj čim hitrejši prenos misli na zunanjji medij, je tipkanje ustreznejše, dejstvo pa je, da vsak način pisanja razvija različne kognitivne vzorce/povezave v možganih. ◆ Oba načina pisanja vplivata na kognitivne vzorce, vendar pisanje krepi en del možganov, tipkanje pa drugega. Če je naš cilj hiter prenos misli na zunanjji medij, je tipkanje lahko učinkovitejše.		1 za pomensko ustreznost povedi 1 za jezikovno pravilnost povedi (za zapis brez napake ali z eno napako)
Skupaj	2			

Naloga	Točke	Rešitev	Še sprejemljiva rešitev	Dodatatna navodila
10	3	Po smislu, na primer: ◆ Zaradi dostopnosti informacij lahko kadarkoli in kjerkoli poščemo potrebne informacije, ki smo jih nekoč morali iskati v knjigah ali pa smo jih sami hrаниli v spominu. Dostopni so nam celo podatki, ki so bili nekoč namenjeni le izbranim. Omogoča tudi hitrejši napredek znanosti. Pomagamo si v vsakdanjem življenju pri raznih opravlilih, npr. na področju lastnega zdravja, za učenje, študij in seveda tudi zabavo.	.	2 za pomensko ustreznost povedi (pričakujemo vsaj dva pozitivna/negativna učinka, saj je vprašanje v množini) 1 za jezikovno pravilnost povedi (za zapis brez napake ali z eno napako)
Skupaj	3	◆ Dostopnost informacij in nekritična uporaba ali celo zloraba lahko pogubno vplivajo na človeštvo. Obstaja tudi nevarnost, da se ljudje, oboroženi z goro podatkov, izgubijo v množici letih. ◆ Pri nekaterih ljudeh vzbuja strahove in pomisleke. Verjetno je, da se vsi ljudje ne bodo zmožni prilgoditi, zato bodo nekateri ostali brez ključnih informacij.		

B) Poznavanje in raba jezika

Nalogă	Točke	Rešitev	Še sprejemljiva rešitev	Dodatačna navodila
1	1	◆ Ljudje naj bi se ne bali tehnološkega napredka. ◆ Ljudje, ne bojte se tehnološkega napredka.		1 za vsako jezikovno in pravopisno ustrezno določeno poved
	1	◆ Ali se ljudje ne bojijo tehnološkega napredka?		
	1	◆ Ljudje se ne bojijo tehnološkega napredka./Ljudje se niso bali tehnološkega napredka./Ljudje se ne bodo bali tehnološkega napredka.		
Skupaj	4			

Nalogă	Točke	Rešitev	Še sprejemljiva rešitev	Dodatačna navodila
2	2	◆ Ameriška akademija za pediatrijo je pred nekaj leti priporočila:« Otrok pred drugim letom raje ne izpostavlja zastonoma «		1 za ustrezno pretvorbo premega govora 1 za jezikovno pravilnost povedi
Skupaj	2			

Nalogă	Točke	Rešitev	Še sprejemljiva rešitev	Dodatačna navodila
3.1	2	◆ Ljudje so naredili tehnološki preboj in/in potem so sledile so tudi spremembe v možganih.		1 za ustrezno pretvorbo povedi 1 za jezikovno pravilnost povedi
3.2	2	◆ Ob/Po tehnološkem preboju ljudi so sledile tudi spremembe v možganih.	Možen tudi drugačen besedni red.	1 za ustrezno pretvorbo povedi 1 za jezikovno pravilnost povedi
Skupaj	4			

Nalogă	Točke	Rešitev	Še sprejemljiva rešitev	Dodatačna navodila
4	1	Po smislu, na primer: ◆ (osebek:) Virtualna resničnost nadomešča realni stik z okoljem.		
	1	Po smislu, na primer: ◆ (prislovno določilo vzroka:) Zaradi virtualne resničnosti ljudje izgubljajo stik z naravo.		
	1	Po smislu, na primer: ◆ (predmet:) Izogiba se virtualni resničnosti.		
Skupaj	3			

Naloga	Točke	Rešitev	Še sprejemljiva rešitev	Dodatatna navodila
5.1	1	♦ DA		
5.2	3	S /S /S		Vse ali nič.
Skupaj	4			

Naloga	Točke	Rešitev	Še sprejemljiva rešitev	Dodatatna navodila
6	3	Po smislu, na primer: ♦ Nedavno je povzročil veliko razburjenja slovenski prevod knjige Digitalna demenga. V medicini se vse pogosteje dogaja, da v ambulantno pride bolnik, seznanjen/opremljen z veliko podatki o svoji bolezni, ki jih je našel na internetu.	♦ vzbudil veliko zanimanja ♦ poučen o/ki veliko ve o (pozna veliko podatkov o) ... ♦ dobil	1 za vsako ustrezno zamenjavo in jezikovno pravilnost povedi (za zapis brez napake ali z eno napako)
Skupaj	3			

Naloga	Točke	Rešitev	Še sprejemljiva rešitev	Dodatatna navodila
7	1	♦ staršev		
	1	♦ novih odkritij		
	1	♦ Manfredom Spitzerjem		
	1	♦ demence		
	1	♦ otroških možganov/možgan		
Skupaj	5			

Naloga	Točke	Rešitev	Še sprejemljiva rešitev	Dodatatna navodila
8		♦ 4 ♦ 5 ♦ 1 ♦ 6 ♦ 3		3 za 5 pravilnih rešitev 2 za 4 pravilne rešitve 1 za 3, 2 pravilni rešitvi
Skupaj	3			

Naloga	Točke	Rešitev	Še sprejemljiva rešitev	Dodata na navodila
9.1	1	◆ v nadpomenskem razmerju/podpomenke-nadpomenke		
9.2	1	◆ stopnjevanje/retorična vprašanja		
Skupaj	2			

Naloga	Točke	Rešitev	Še sprejemljiva rešitev	Dodatačna navodila
10	1 1 1	Po smislu, na primer: ◆ pre/u/strašiti se/ustrahovali ◆ utišati/potihniti ◆ (zmanjšati)	pre/strašen/strašljiv (strah) (tih) tisična/tihota majhen majhnost/manjšina	
Skupaj	3			

Naloga	Točke	Rešitev	Še sprejemljiva rešitev	Dodata na navodila
11.1	1	◆ izkažejo, dovršni		
11.2	1	◆ izkazujejo		
Skupaj	2			

Naloga	Točke	Rešitev	Še sprejemljiva rešitev	Dodata na navodila
12.1	1	<ul style="list-style-type: none"> ◆ v drugem pomenu ◆ pregledovanje/pregledovati 		
12.2	1	<ul style="list-style-type: none"> ◆ glago/ima (navedeno sedanjško obrazilo) -am in okrajšavo za nedovršni glagolski vid/nedov. 		
12.3	1	Po smislu, na primer: <ul style="list-style-type: none"> ◆ nezaznamovana ◆ ni kvalifikatorja rabe 		
Skupaj	3			

Naloga	Točke	Rešitev	Še sprejemljiva rešitev	Dodata na navodila
13	1 1 1	<ul style="list-style-type: none"> ◆ v možganih ◆ iz možganov/možgan ◆ v možgane 		
Skupaj	3			

Naloga	Točke	Rešitev	Še sprejemljiva rešitev	Dodatačna navodila
14	1	Po smislu, na primer: ◆ svariti pred nesrečo (6) svariti ljudi (4)		
	1	Po smislu, na primer: ◆ prilagajati se razmeram (3), prilagajati se na mraz (4)		
	1	Po smislu, na primer: ◆ kriviti prijatelja (4), kriviti za nesrečo (4), kriviti nesreče (2)		
	1	Po smislu, na primer: ◆ izkazati se za prijatelja (4)/na tekmovanju (5) /pred mamo (6)		
Skupaj	4			

Naloga	Točke	Rešitev	Še sprejemljiva rešitev	Dodatačna navodila
15	5	Na Mladinin intervju s slovenskim nevrologom doktorjem Zvezdanom Pirtičem se je odzvalo veliko bralcev. Nekateri so mu pritrjevali, drugi so podvomili o njegovih optimističnih napovedih za prihodnost.		Brez napak = 5 1–2 napaki = 4 3–4 napake = 3 5–6 napak = 2 7–8 napak = 1 9 in več napak = 0 (Upoštevamo tudi na novo narejene napake.)
Skupaj	5			

IZPITNA POLA 2**Slušno razumevanje****(Radio SLO 2, Frekvenca X, Val 202, 9. 2. 2017)****Frekvenca X, radijski laboratorij na valovih znanosti: Večno mlati in zdravi?**

Maja Stepančič

Transkripcija besedila

Tokrat se bomo v Frekvenci X posvetili staranju oz. temu, kako bi se ga v prihodnje dalo upočasnititi. Pred dobrim mesecem so namreč na Salk Inštitutu za biološke znanosti v Kaliforniji objavili študijo, v kateri so opisali postopek pomlajevanja celic. Za zdaj v miših – te pa so po postopku imele pomlajene mišice in trebušno slinavko, nujnega življenjska doba se je povečala za trideset odstotkov. Znanstvena fantastika, ki bo v prihodnje na voljo tudi pri človeku? Zaenkrat lahko ljudje s posebnimi preparati vplivamo le na zunanje dejavnike staranja.

Starejši si, boljši si. Tako kot vino. Kje pa, tote že dolgo ne velja več. Če je sploh kdaj veljalo. Ljudje si želimo biti večno mladi že desetletja. Kaj desetletja, stoletja, tisočletja. Že Grki so imeli boginjo mladosti Hebo, kje stregla nektar bogovom na Olimpu in imela moč podelitev vечно mladost. Iškanje recepta čudežnega napitka, ki bi nas odrešil muk staranja, se seveda še ni posrečilo v obdobju našega življenja, mitološke zgodbe so sicer zgodbne, realnost pa je napredna medicina, ki naj bi bila vse bliže tako imenovanemu vrelcu mladosti. Najprej poznamo raznovrstne pomlajevalne kreme.

(Oglas) ... ali pa ste preprosto nasmejani in uporabljate Q 10 + z dnevnim kremo proti gubam. To je nova neinvazivna metoda, ki je 100 % varna in zelo učinkovita ...

Seveda, oglasti. Koliko je resnice v njih? Magistrica kozmetike Petra Keršmanc pravi, da so oglasi včasih zavajajoči, nekaj objub pa vseeno izpolnijo.

Keršmanc: Predvsem bi rekla, da tiste, tista kozmetika, ki je namenjena reševanju težav, ki so bolj površinske narave in obljubljajo izboljšanje stanja kože ali pa varujejo kožo pred poslabšanjem stanja, so take, ki definitivno imajo učinke. Kakšno čudežno odpravljanje, brisanje gub pa žal ne pride v poštev.

Novinarka: Večno mladi torej s kremami ne bomo, tudi če te obljubljajo veliko vsebnost opevane hialuronske kisline.

Keršmanc: Hialuronska je zelo pogosta sestavina v kozmetičnih proizvodih, ima izjemno dobro vlažilno delovanje, pogosto pa zasledimo navedbe, da je namenjena, recimo, izboljšanju stanja kože in pogosto potrošniki si mogoče malo napačno predstavljajo, da to prodira globoko v kožo in tam nadomešča hialuronsko kislino, ki jo sicer naravno imamo prisotno v telesu. Hialuronska kislina je zelo velika molekula, zaradi tega ne prodira globoko v kožo, ostane na površini kože in je namenjena predvsem vlaženju.

Novinarka: Kratka mala šola o površinskem pomlajevanju, zdaj pa k osnovni raziskavi, ki me je pritegnila, da sem se začela poglobljeno ukvarjati z vprašanjem staranja. Decembra so na Salk Inštitutu za biološke znanosti v Kaliforniji objavili študijo, v kateri so dokazali, da se da upočasniti staranje, ne od zunaj, ampak od znotraj.

Novinarka: In tako sem se lotila dešifriranja pomena znanstvene raziskave za našo prihodnost. Študija, ki so jo objavili v znanstveni reviji Cell, je prvič potekala v živem organizmu - v miših. Gre za metodo spremnjanja odraslih celic v inducirane pluripotentne maticne celice s pomočjo 4 genov, ki so dobili ime po nobelovcu Šinji Yamanaki, ki je Nobelovo nagrado za medicino prejel leta 2012.

Šinji Yamanaka je japonski raziskovalec matičnih celic, ki je dobil Nobelovo nagrado zaradi reprogramiranja celic v pluripotentne celice. To je sposobnost celice, da se razvije v vse vrste celic v našem telesu. Kar v praksi pomeni, da z uvedbo štirih genov celice postanejo pluripotentne in lahko prevzamejo funkcijo katere koli celice v telesu. Za primer – celice, ki so bile nekdaj kožne celice, pozabijo, da so kožne celice, in opravljajo funkcijo jetnih celic.

Novinarka: Raziskovalci Salk Instituta so za revijo Scientific American dejali, da je ravno to razlog, da so se lotili takšne študije, da bi podaljšali zdravo življenjsko dobo človeka. Raziskava je ubrala nekoliko rizično pot, meni dr. Gregor Majdič z Veterinarske fakultete v Ljubljani.

Gregor Majdič: Raziskava je pokazala, da v nekaterih, treba poudarit, samo v nekaterih vidikih, tukaj ne gre za celotno staranje, in so pokazali, da so se miši dejansko v celoti pomladile, ampak so bili samo dva ali trije dejavniki, da so celice kazale značilnost bolj mladih celic, vendar pa je tukaj veliko odprtih vprašanj. Zelo pomembno vprašanje, ki ga bo treba zastaviti v prihodnosti, pa je, ali lahko take spremembe vplivajo tudi na rakaste transformacije, na spremembo v rakaste celice. Če so bili ti štirje geni predolgo izraženi, aktivni v organizmu, je prišlo do razvoja rakastih obolenj. Če so našli zelo ozko okno, v katerem so te gene lahko inducirali, v tem primeru pa ni prišlo do rakastih obolenj.

Novinarka: Če pa se vrнемo k osnovi: dr. Johannes Grillari se ukvarja z raziskovanjem staranja celic. Njegova glavna ideja sicer ni podaljšanje starostne dobe, kot bi morda najprej pomisli, temveč podaljšanje zdrave življenske dobe. Torej, če je po najovejših raziskavah pričakovana življenska doba človeka 125 let, se ta s pomočjo teh raziskav ne bo podaljšala.

Grillari: "Seveda ne! Tu ne gre za vprašanje, ali kdo želi živeti 200 let, ampak za to, ali želimo umreti bolj zdravi. Vem, sliši se skoraj nesmiselno, ampak ima smisel. Če razmišljamo malce bolj abstraktno – pri dirki Formula 1 gre ferrari 240 km/h in tekmovalec si želi priti s takšno hitrostjo do cilne ravnine. Se pravi, želja raziskovalcev na področju staranja ni, da bi ljudje dočakali 240 let, več kot dovolj nam je teh 125 let. Želimo si le dostenjnega staranja brez s staranjem povezanih bolezni."

Naloga	Točke	Rešitev	Še sprejemljiva rešitev	Dodatatna navodila
1	1	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Frekvenca X ◆ Po smislu, na primer: ◆ staranju ◆ pomlajevanjem/upočasnitvi staranja v prihodnosti 		
Skupaj	3			

Naloga	Točke	Rešitev	Še sprejemljiva rešitev	Dodatatna navodila
2	1	◆ B		
Skupaj	1			

Naloga	Točke	Rešitev	Še sprejemljiva rešitev	Dodatatna navodila
3	1	◆ Č		
Skupaj	1			

Naloga	Točke	Rešitev	Še sprejemljiva rešitev	Dodatatna navodila
4	1	Po smislu, na primer: <ul style="list-style-type: none"> ◆ Ne, saj molekula te kislina ne more prodreti globoko v kožo, ◆ ker je prevelika/zelo velika. 		
Skupaj	2			

Naloga	Točke	Odgovor	Še sprejemljiv odgovor	Dodatatna navodila
5	2	Po smislu, na primer: <ul style="list-style-type: none"> ◆ Pluripotentne celice so reprogramirane/gensko spremenjene celice, ki so jim dodali štiri gene, in lahko opravljajo funkcijo katere kolik celice v telesu. 		1 za pomensko ustreznost povedi 1 za jezikovno pravilnost povedi (za zapis brez napake ali z eno napako)
Skupaj	4			

Naloga	Točke	Rešitev	Še sprejemljiva rešitev	Dodatatna navodila
6	1	♦ NE		
	1	♦ DA		
	1	♦ NE		
	1	♦ DA		
Skupaj	4			

Naloga	Točke	Rešitev	Še sprejemljiva rešitev	Dodatatna navodila
7	1	Po smislu, na primer: ♦ velika možnost nastanka raka/preobrazbe v rakaste celice		
	1	♦ neupoštevanje vseh dejavnikov/v raziskavi je bilo zajetih premašo dejavnikov/veliko odprtih vprašanj/neznank		
Skupaj	2			

Naloga	Točke	Rešitev	Še sprejemljiva rešitev	Dodatatna navodila
8	1	♦ A, C		Vse ali nič.
Skupaj	1			

Naloga	Točke	Rešitev	Še sprejemljiva rešitev	Dodatatna navodila
9	2	Po smislu, na primer, <u>ena</u> od: ♦ (Oddaja je aktualna, saj) govoril o najnovnejših znanstvenih izsledkih v medicini, in sicer kako upočasnil starenje. ♦ (Oddaja je poljudnoznanstvena, saj) poslušalce na nazoren in razumijev način seznanja z znanstvenimi dosežki v medicini, in sicer s pluripotentnimi celicami in njihovo vlogo pri pomlajevanju organizmov. ♦ (Oddaja je polemična, saj) predstavlja pozitivne in negativne vidike medicinskih poskusov s pluripotentnimi celicami pri notranjem pomlajevanju organizmov.		Ena od trditev mora biti ustrezno utemeljena.
Skupaj	2			

IZPITNA POLA 3**Daljše esejsko besedilo****Vsebina**

Točke	Merila	Dodatna navodila
25		
A do 3	Ustreznost naslovu	Povezanost s temo: izbor in predstavitev oseb/dogodkov, ki ponazarjajo naslov.
B do 6	Poznavanje snovi	Ustrezen povzemanje vsebine obeh romanov v povezavi z naslovno temo.
C do 3	Razlaga, oznaka, primerjava	Predstavitev in primerjava treh oseb in razлага njihovega iskanja lepote.
Č do 4	Ovrednotenje in opredelitev	Opredelitev lastnega pojmovanja lepote in ponazoritev s primerom.
D do 3	Razvijanje misli	Argumenti, ponazoritve s primeri.
E do 4	Logična povezanost	Skladnost: notranja – zunanjja členitev; kohezija; koherenca.
F do 2	Izvirnost	Vse po smislu.

Jezikovna pravilnost*

Točke	Merila	Dodatna navodila
6		Za 4 isto-/raznovrstne napake – minus 1 točka (največ minus 6 točk).
do 6	Oblikoslovna, besedoslovna, skladensksa (besedni red) pravilnost, pravopis	

Slog**

Točke	Merila	Dodatna navodila
4		
1	Bogastvo in ustreznost besedišča, slovničnih struktur	
2	Jedrnatost, jasnost, natančnost, živost izražanja	
1	Rokopisna urejenost besedila, ustrezna dolžina (+/- 50 besed)	

* Če kandidat napiše daljše esejsko besedilo z manj kot 400 besedami, lahko pri jezikovni pravilnosti doseže največ tri točke (od šestih).

** Če kandidat napiše daljše esejsko besedilo z manj kot 200 besedami, lahko pri slogu doseže največ dve točki (od štirih).